

Satsen och dess delar

Ackusativobjekt (eller direkt objekt) kallas den satsdel som anger föremålet för eller resultatet av predikatets verksamhet: Mannen reparerar huset. Verb som kan ha ackusativobjekt kallas **transitiva**: Pojkarna köper en båt. Verb som inte kan ha ackusativobjekt kallas **intransitiva**: Flickorna simmar snabbt.

Adverbial är bestämningar till verb, adjektiv och adverb och hela satser. Det finns många slags adverbial, t. ex. rumsadverbial, tidsadverbial: Här simmade han. Pojken kom i går.

Agent bildas med prepositionen *av*. Det är agenten som utför handlingen i sats med ett passivt verb: 'Trädet fällt av en kvinna'. Trädet gör ingenting. Det är passivt och verbet har passiv form.

Attribut är bestämningar till substantiv, t. ex. adjektivattribut (den höga masten), genitivattribut (vännens båt), prepositionsattribut (flickan från landet)

Dativobjekt (eller indirekt objekt) är den satsdel som anger *åt vem, till vem, för vem* (*vad, vilka*) handlingen i satsen sker: Mannen bygger ett fritidshus åt sin familj.

Mening är det som i skrift avslutas med stort skiljetecken som *punkt, semikolon, frågetecken* eller *utropstecken*.

Passiva verbformer har ändelsen *-s*: Han jagas. Passiv form kan också bildas genom omskrivning med hjälpverbet *bliva* och perfekt particip av huvud verbet: Han blir jagad av ett lejon. Verb, som har passiv form men aktiv betydelse, kallas *deponens* (Han andas).

Predikatet i en sats talar om vad som händer eller vad någon gör/är: Flickan rider på sin vackra häst. Hon är duktig.

Predikatsfyllnad är en *komplettering* av predikatet. Vissa verb kan inte vara predikat utan att man säger något mer om dem. Det gäller verb som *vara, bliva, heta, kallas*: Hon är en klok kvinna.

Sats är en grupp ord som normalt innehåller *subjekt* och *predikat*. En sats som ensam kan vara en mening kallas **huvudsats**: Jag fick en fin present. En sats som inte ensam kan vara en mening, kallas **bisats**. Den kan normalt inte stå för sig själv: Pojken bygger modellflygplan, när han är ensam.

Subjektet i en sats talar om vem, vad eller vilka som gör/är något. Subjektet är ofta substantiv eller pronomen: Pojken hittar en hundralapp. Han blir förvånad.

Den capitolinska varginnan. Etruskisk skulptur från femte århundradet f. Kr. Läs Alf Henrikson, Antikens historier s. 18